voorstel

Zwolle

Raadsplein besluitvormend

Datum 29 oktober 2018

onderwerp	Lichtplan Binnenstad (plan van aanpak)
portefeuillehouder	René de Heer
informant	Brink - ten Brinke, Ineke van den (2451)
medeopstellers	Kruif, Karlijn de
afdeling	Proces- Programma- en Projectmanagement
bijlagen	Voorstel: Beslisnota Lichtplan Binnenstad Bijlage: Korte terugblik debatronde d.d. 15-10-2018- Lichtplan Binnenstad (plan van aanpak)

Voorgesteld besluit raad

1. Kennis te nemen van het plan van aanpak dat uitvoering geeft aan de motie M-19 Lichtplan binnenstad Zwolle d.d. 11 november 2016.
2. In te stemmen met de geografische scope voor het Lichtplan waarbij de focus ligt op de historische kern inclusief de singels, maar waarbij wel aandacht is voor een goede verbinding met het station en de aanloopstraten.
3. In te stemmen met de volgende ambities voor het Lichtplan:
a. zoveel mogelijk invulling geven aan de doelen uit de Strategische Agenda Binnenstad, dit betekent concreet: een gastvrije binnenstad, het zichtbaar maken van historie en het versterken van verschillende sfeergebieden;
b. een duurzaam verlichte binnenstad;
c. een binnenstad met intelligente verlichting;
d. stimuleren publiek / private samenwerking.
4. Het structureel budget ter hoogte van €30.000 voor dekking van de kapitaallasten van de sfeerverlichting in te zetten voor het Lichtplan.
5. In te stemmen met de raming voor proces en uitvoering van het Lichtplan.

Zwolle

Beslisnota voor de raad

Datum 1 oktober 2018

Openbaar

Onderwerp	Lichtplan Binnenstad
Versienummer	1

Portefeuillehouder	R.E. de Heer
Informant	Karlijn de Kruif
Afdeling	Proces-, Programma- en Projectmanagement
Telefoon	(06) 53700681
Email	K.de.Kruif@zwolle.nl

Financiële gevolgen

Betreft doel	6.1.2 We zorgen voor een stad met ruimtelijke kwaliteit en heldere toekomstbestendige ruimtelijke structuren op niveau van concrete projecten en initiatieven
Begroting wijzigen	Nee
Dekking ten laste van	

Bijlagen	Voorstel: beslisnota Lichtplan Binnenstad Bijlage 1: Plan van aanpak Lichtplan Bijlage 2: Ambities Lichtplan

De raad wordt voorgesteld te besluiten om:

1. Kennis te nemen van het plan van aanpak dat uitvoering geeft aan de motie M-19 Lichtplan binnenstad Zwolle d.d. 11 november 2016.
2. In te stemmen met de geografische scope voor het Lichtplan waarbij de focus ligt op de historische kern inclusief de singels, maar waarbij wel aandacht is voor een goede verbinding met het station en de aanloopstraten.
3. In te stemmen met de volgende ambities voor het Lichtplan:
    a. zoveel mogelijk invulling geven aan de doelen uit de Strategische Agenda Binnenstad, dit betekent concreet: een gastvrije binnenstad, het zichtbaar maken van historie en het versterken van verschillende sfeergebieden;
    b. een duurzaam verlichte binnenstad;
    c. een binnenstad met intelligente verlichting;
    d. stimuleren publiek / private samenwerking.
4. Het structureel budget ter hoogte van €30.000 voor dekking van de kapitaallasten van de sfeerverlichting in te zetten voor het Lichtplan.
5. In te stemmen met de raming voor proces en uitvoering van het Lichtplan.

Datum 1 oktober 2018

Toelichting op het voorstel

Inleiding
Op 11 november 2016 heeft de gemeenteraad door middel van een motie opdracht gegeven aan het College om een integraal Lichtplan voor de Zwolse Binnenstad op te stellen. Aanleiding voor de motie is de wens om door middel van licht de aantrekkelijkheid van de binnenstad te vergroten. Daarnaast kan verlichting worden ingezet om de routering en het veiligheidsgevoel te versterken. Een Lichtplan biedt volgens de Raad ook kansen voor een duurzame verlichting van de binnenstad.

Bij de besluitvorming over de Strategische Agenda Binnenstad in het voorjaar van 2017 heeft de gemeenteraad het College verzocht om nog in 2017 met een Plan van Aanpak te komen. Dit is opgeschoven naar 2018. In de PPN 2018-2021 zijn middelen opgenomen om een Lichtplan op te stellen en hier (deels) uitvoering aan te geven. In februari van dit jaar is de Raad geïnformeerd over de stand van zaken betreffende het Lichtplan. In deze informatienota is toegezegd dat er uiterlijk in het derde kwartaal van 2018 een plan van aanpak ter besluitvorming aan de Raad zal worden voorgelegd. Deze beslisnota geeft hier invulling aan.

Beoogd effect
De huidige openbare verlichting in de Zwolse binnenstad is op orde en voldoet aan de daarvoor gestelde richtlijnen. Wat ontbreekt is sfeervolle verlichting die de kracht van het dagbeeld van Zwolle ook ‘s avonds zichtbaar maakt. Er wordt op dit moment wel een aantal objecten uitgelicht in de binnenstad, maar de manier waarop dit gebeurt, is nog weinig samenhangend. Zo zijn er verschillende soorten lampen, kleuren en lichtsterktes in gebruik en zijn er geen eenduidige afspraken over onderhoud. Een overkoepelend Lichtplan moet daarvoor zorgen.

De focus van het Lichtplan ligt niet op de openbare verlichting, maar op stadsilluminatie. Dit betekent het aanlichten van (historische) beeldbepalende gebouwen, het sfeervol aanlichten van gevelbeelden op straten en pleinen en het aanlichten van groen en water. Daarnaast wordt aandacht besteed aan de samenhang met feestverlichting en etalageverlichting. Het Lichtplan zorgt ervoor dat al deze verschillende lichtbronnen op elkaar zijn afgestemd.

Het resultaat is een in samenspraak met eigenaren, ondernemers, bewoners en maatschappelijke en culturele instellingen opgesteld Lichtplan. Het Lichtplan bestaat uit:
- **een visie** op verlichting: de visie laat zien hoe verlichting invulling kan geven aan de ambities uit de Strategische Agenda Binnenstad (zie hiervoor het plan van aanpak) en geeft richtlijnen voor alle soorten kunstmatige verlichting.
- **een ontwerp** inclusief uitvoeringsplan: op basis van de beschikbare middelen en de visie zal een eerste vertaling worden gemaakt naar een ontwerp en uitvoeringsplan. De beschikbare middelen zijn onvoldoende om direct invulling te geven aan de volledige visie. De visie zal daarom gefaseerd worden uitgevoerd. Voor de uitrol van de volledige visie moet rekening worden gehouden met een periode van circa 10 jaar.

Het plan van aanpak om te komen tot een visie en een eerste ontwerp is opgenomen in bijlage 1.

Argumenten

2.1. Onderdeel van de scope is naast de historische kern, ook de verbinding met de schil

In figuur 1 in de bijlage is een kaartje opgenomen van de geografische scope. De focus van het Lichtplan ligt op de historische kern inclusief de singels. Het lichtontwerp zal zich dan ook in eerste instantie op dit gebied richten. In de visie moet echter wel aandacht zijn voor een goede verbinding met het station (de Spoorzone) en de aanloopstraten (Assendorperstraat, Thomas à Kempisstraat, Schuurmanstraat en Katwolderplein). Verlichting moet zorgen voor een gastvrije entree vanaf het station naar de binnenstad en bezoekers van de aanloopstraten moeten worden verleid om de binnenstad te bezoeken en vice versa. Daarnaast moet in de visie aandacht worden besteed aan een aantal iconen en monumenten die in de schil van de binnenstad zijn gelegen. Vooralsnog is de Spoorzone geen onderdeel van de scope van dit project. Uitbreiding van de scope met de Spoorzone op een later moment is mogelijk indien hier voldoende middelen voor beschikbaar worden gesteld.

3.a. De ambities geven invulling aan de doelen uit de Strategische Agenda Binnenstad

In de Strategische Agenda Binnenstad is een aantal doelen geformuleerd waar het Lichtplan een bijdrage aan kan leveren. In het plan van aanpak zijn deze globale doelstellingen concreter in beeld gebracht in 3 kaarten: Gastvrije binnenstad, Historie van Zwolle en Sfeergebieden. In bijlage 2 zijn deze kaarten inclusief een toelichting opgenomen.

3.b. Duurzaamheid is een van de ambities voor het Lichtplan

Bij alle projecten in de binnenstad wordt onderzocht of het mogelijk is om duurzaamheid een impuls te geven. Een duurzaam verlichte binnenstad betekent zo min mogelijk lichtvervuiling (oftewel de verhoogde helderheid van de nachtelijke omgeving door gebruik van kunstlicht), lichthinder en energieverspilling. Ook in het Lichtplan zal hier aandacht aan moeten worden besteed, bijvoorbeeld door het gebruik van efficiënte lichtbronnen, intelligente lichtsystemen en dimscenario’s.

3.c. Intelligente verlichting is een van de ambities voor het Lichtplan

Zwolle heeft een binnenstad met voorzieningen die aansluiten bij de technische ontwikkelingen in de samenleving. Intelligente verlichting kan worden ingezet om de omgeving aantrekkelijker en veiliger te maken en tevens energie te besparen. Het gaat dan niet alleen om licht, maar ook om connectiviteit en veiligheid.

3.d.Stimuleren publiek / private samenwerking

Er kan alleen een aantrekkelijk totaalbeeld worden gerealiseerd als er een goede publiek / private samenwerking is. De gemeente is in de lead en zal investeren in het maken van een Lichtplan en een eerste uitwerking daarvan. Het is echter wel van groot belang om de stad actief te betrekken bij het opstellen van het Lichtplan zodat er voldoende draagvlak is om hier ook daadwerkelijk uitvoering aan te kunnen geven. Daarnaast moet in het Lichtplan aandacht worden besteed aan de mogelijkheden voor private partijen om mee te doen door bijvoorbeeld te investeren in het aanlichten van private panden.

4.1 De sfeerverlichting is reeds aangeschaft

De sfeerverlichting is in 2017 reeds aangeschaft en gedekt uit de Binnenstadsgelden. In de begroting 2018 is echter nog een structureel budget beschikbaar van €30.000 voor dekking van de kapitaallasten van de sfeerverlichting. Voor de sfeerverlichting worden geen kosten meer verwacht die gedekt zouden moeten worden uit dit structureel budget van €30.000. Het voorstel is daarom om dit budget in te zetten voor het Lichtplan.

4.2 Inzetten van het beschikbare budget voor sfeerverlichting versnelt uitvoering Lichtplan
Het aanlichten van een monument met een gemiddelde omvang kost naar schatting €60.000. Dit betekent dat met het beschikbare budget een eerste vertaling kan worden gemaakt van het Lichtplan, maar dat dit budget niet toereikend is om (direct) aan alle ambities te kunnen voldoen. Het Lichtplan zal daarom gefaseerd worden uitgevoerd waarbij rekening moet worden gehouden met een periode van circa 10 jaar. Extra budget kan de uitvoering versnellen en daarmee sneller invulling geven aan de ambities.

5.1 De raming sluit aan bij de middelen die zijn opgenomen in de PPN 2018-2021
Voor het Lichtplan zijn structurele middelen beschikbaar gesteld, in 2019 €30.000 en vanaf 2020 €60.000. Stadsilluminatie wordt in 10 tot 15 jaar afgeschreven. Dit betekent dat met een structureel budget van €60.000 voor dekking kapitaallasten voor een bedrag tussen €533.000 en €758.000 kan worden geïnvesteerd. Het opstellen van het plan van aanpak heeft circa € 40.000 gekost. Deze kosten worden gedekt uit het budget Onderzoekskosten van de Binnenstad. Voor de volgende fasen van het project is €140.000 voor proceskosten benodigd (excl. fase 1, inclusief kosten ontwerpbureau en onvoorzien). Voor de uitvoering resteert dan een bedrag tussen €393.000 en €618.000 eventueel aangevuld met het beschikbare budget voor sfeerverlichting. Deze bedragen zijn nader toegelicht onder het kopje ‘Financiën’.

Risico’s

2.1. Geen overeenstemming over gedragen Lichtplan door omvangrijke scope
De scope is omvangrijker dan alleen de historische kern. Dit betekent dat er ook meer stakeholders zijn en dat het lastiger is om tot een gedragen Lichtplan te komen. In de stakeholdersanalyse hebben deze stakeholders wel een plek gekregen. Zij zullen dan ook worden betrokken bij het opstellen van de lichtvisie. De eerste vertaling van de visie in een ontwerp zal zich in eerste instantie richten op de historische kern.

3.1 Het Lichtplan geeft onvoldoende invulling aan de ambities
De lichtvisie en het bijbehorende ontwerp moeten zoveel mogelijk invulling geven aan de ambities die in bijlage 1 zijn geformuleerd en in bijlage 2 nader uitgewerkt. Deze ambities en het beschikbare budget maken onderdeel uit de offerteuitvraag voor het opstellen van een lichtvisie en lichtontwerp. Vier gerenommeerde lichtontwerpbureaus wordt gevraagd om een offerte inclusief plan van aanpak in te dienen. Een van de beoordelingscriteria is de wijze waarop het ontwerpbureau invulling geeft aan de ambities.

3.2 Particuliere verlichting sluit niet aan bij de lichtvisie waardoor de ambities onder druk staan
Het Lichtplan moeten dienen als beleidskader voor verlichting in de binnenstad. Daarnaast zal de gemeente particulieren en particuliere instanties trachten te bewegen hun verlichting aan te laten sluiten op het Lichtplan door hen te betrekken bij het opstellen van het Lichtplan en door met hen in gesprek te gaan als dit aan de orde is. Het is voor de gemeente echter niet mogelijk om direct te sturen op particuliere verlichting, dit blijft een risico.

5.1 Er is onvoldoende budget beschikbaar om invulling te geven aan de ambities uit de lichtvisie
Het beschikbare budget is onvoldoende om direct invulling te geven aan alle ambities. Uiteraard wordt het lichtontwerpbureau wel gestimuleerd om hier zoveel mogelijk invulling aan te geven. Daarnaast

worden co-financiers verleid om te investeren in verlichting. Voor de uitrol van de volledige visie moet rekening worden gehouden met een periode van circa 10 jaar.

Financiën
Voor het Lichtplan inclusief sfeerverlichting is in de begroting 2020 structureel €90.000 opgenomen (sfeerverlichting €30.000 en Lichtplan €60.000). Stadsilluminatie wordt in 10 tot 15 jaar afgeschreven. Dit betekent dat met een structureel budget van €90.000 voor dekking kapitaallasten voor een bedrag tussen €800.000 en €1.137.000 kan worden geïnvesteerd. Het opstellen van het plan van aanpak heeft circa € 40.000 gekost. Deze kosten worden gedekt binnen structurele budgetten van de Binnenstad. Voor de volgende fasen van het project is €140.000 (excl. fase 1, inclusief kosten ontwerpbureau en onvoorzien) nodig. Voor de uitvoering is dan een bedrag tussen €660.000 en €997.000 beschikbaar (incl. budget sfeerverlichting, zie beslispunt 4). Het bedrag dat is gereserveerd voor uitvoering zal als uitgangspunt worden meegegeven aan het ontwerpbureau. Het lichtontwerp inclusief investeringsraming zal naar verwachting in het najaar van 2019 ter besluitvorming aan de Raad worden voorgelegd. Er is op dit moment nog geen geld gereserveerd voor de beheerkosten. Bij het te nemen besluit in het najaar van 2019 zal met de beheerskosten rekening worden gehouden. Deze beheerkosten zullen t.z.t. in de meerjarenbegroting worden opgenomen.

Communicatie
Er is een stakeholdersanalyse opgesteld op basis waarvan een klankbordgroep is samengesteld. De klankbordgroep bestaat uit tien verschillende stakeholders uit de binnenstad. In tabel 1 in bijlage 1 is de samenstelling van de klankbordgroep weergegeven. De klankbordgroep is enthousiast over het voornemen om een Lichtplan op te stellen en de ambities die zijn geformuleerd. De klankbordgroep zal in het verdere processen meerdere keren samen komen en het projectteam en het ontwerpbureau adviseren over de invulling van het Lichtplan. Ook andere stakeholders uit de binnenstad krijgen gedurende het proces de gelegenheid om mee te denken over het Lichtplan. Op 11 september zal tijdens een binnenstadborrel worden aangekondigd dat wordt gestart met het maken van een Lichtplan. In het Lichtplan zal aandacht worden besteed aan de mogelijkheden voor private partijen om mee te doen door bijvoorbeeld te investeren in de aanlichting van private panden.

Vervolg
In bijlage 1 zijn onder het kopje ‘Projectaanpak’ de vervolgstappen benoemd. De lichtvisie zal naar verwachting voor de zomer van 2019 worden vastgesteld door de Raad en zal als beleidskader fungeren voor nieuwe projecten in de binnenstad, dit geldt voor zowel bouwplannen als projecten in de openbare ruimte. Het lichtontwerp inclusief investeringsraming zal naar verwachting in het najaar van 2019 ter besluitvorming aan de Raad worden voorgelegd.

Openbaarheid
Het voorstel is openbaar.

Burgemeester en Wethouders van Zwolle,

de heer drs. H.J. Meijer, burgemeester

Datum 1 oktober 2018

mevrouw mr. I. Geveke, secretaris

Datum 1 oktober 2018

Bijlage 1: Plan van aanpak

Projectbeschrijving

De huidige openbare verlichting in de Zwolse binnenstad is op orde en voldoet aan de daarvoor gestelde richtlijnen. Wat ontbreekt is sfeervolle verlichting die de kracht van het dagbeeld van Zwolle ook ‘s avonds zichtbaar maakt. Er wordt op dit moment wel een aantal objecten uitgelicht in de binnenstad, maar de manier waarop dit gebeurt, is nog weinig samenhangend. Zo zijn er verschillende soorten lampen, kleuren en lichtsterktes in gebruik en zijn er geen eenduidige afspraken over onderhoud. Een overkoepelende Lichtvisie moet daarvoor zorgen.

De focus van het Lichtplan ligt niet op de openbare verlichting, maar op het aanlichten van (historische) beeldbepalende gebouwen, het sfeervol aanlichten van gevelbeelden op straten en pleinen en het aanlichten van groen en water. Daarnaast wordt aandacht besteed aan de samenhang met feestverlichting en etalageverlichting. Het Lichtplan zorgt ervoor dat al deze verschillende lichtbronnen op elkaar zijn afgestemd.

Huidige situatie

Tijdens een schouw met het projectteam is de huidige situatie van de verlichting in de binnenstad geïnventariseerd. De belangrijkste conclusies zijn:

- De openbare verlichting is nu met name functioneel en niet gericht op beleving. De kracht van het dagbeeld van Zwolle is ‘s avonds niet of nauwelijks zichtbaar. Zo is een aantal belangrijke monumenten zoals de Grote Kerk onvoldoende zichtbaar in het donker.
- Van stadsilluminatie is niet of nauwelijks sprake. Bovendien is de aanwezige stadsilluminatie van slechte kwaliteit.
- Samenhang in verlichting ontbreekt. Een aantal monumenten zoals de Peperbus en de Sassenpoort is aangelicht en een aantal particuliere partijen lichten hun gevels aan met verschillende soorten spots die in sommige gevallen lichtvervuiling en lichthinder tot gevolg hebben.
- Er is nog een groot aantal armaturen aanwezig die de gevels in de binnenstad aanlicht, maar deze werken grotendeels niet meer. Deze armaturen zijn een aantal jaren geleden opgehangen door Citycentrum Zwolle. Deze verlichting zal worden vervangen of verwijderd tijdens de uitvoering van dit project.
- De mogelijkheden van licht worden niet of nauwelijks gebruikt voor oriëntatie en routing.
- Aan de randen van de historische binnenstad is het contrast tussen de verlichte binnenstad en de relatief donkere schil groot. Dit heeft tot gevolg dat je vanuit de binnenstad nauwelijks zicht hebt op de schil. Dit geeft een gevoel van onveiligheid.

De conclusie na afloop van de schouw is dat het aanlichten van objecten, groen en water een kans biedt om de aantrekkelijkheid van de binnenstad verder te versterken.

Ambitie

Visie Binnenstad 2030 en Strategische Agenda Binnenstad
In de eerste helft van 2016 is een visie op de binnenstad opgesteld met een tijdshorizon die reikt tot 2030. Deze visie is in de Strategische Agenda Binnenstad (SAB) uitgewerkt in een heldere koers voor de binnenstad, voorzien van concrete activiteiten. Het doel van de SAB is richting geven aan de

ambitie voor de binnenstad: de beste binnenstad van Noordoost-Nederland worden en blijven. In de SAB wordt het Lichtplan specifiek benoemd en wordt over verlichting gesteld:
“Met licht kan verder ook nieuwe kwaliteit aan de openbare ruimte worden toegevoegd en sfeer en beleving worden gestimuleerd. Ook kan dit bijdragen aan het gevoel van veiligheid en een – leuke - speelse en creatieve invulling zijn. Passend bij de drijfveren voor 2030 uit de binnenstadvisie. De gemeente pakt de uitnodiging van de gemeenteraad, vastgelegd in een motie, op om te komen tot een integraal Lichtplan voor de binnenstad.”

In de Visie Binnenstad 2030 en de SAB is een aantal doelen en acties benoemd waar het Lichtplan een bijdrage aan kan leveren, namelijk:
- zorgen voor een aantrekkelijk programma en voldoende beleving;
- een aantrekkelijk verblijfsklimaat;
- stimuleren van meer bezoekers die vaker een bezoek brengen aan de binnenstad, langer blijven en daardoor meer besteden;
- koesteren en uitdragen van de historie en het verhaal van Zwolle;
- het gevoel van veiligheid vergroten.

De doelen uit de SAB zijn verder uitgewerkt in bijlage 2. Deze kaarten zijn input voor de Lichtvisie waarin de mogelijkheden om deze wensen zichtbaar te maken in het nachtbeeld van Zwolle wordt verkend.

Duurzaamheid
Bij alle projecten in de binnenstad wordt onderzocht of het mogelijk is om duurzaamheid een impuls te geven. Een duurzaam verlichte binnenstad betekent zo min mogelijk lichtvervuiling (oftewel de verhoogde helderheid van de nachtelijke omgeving door gebruik van kunstlicht), lichthinder en energieverspilling. Ook in het Lichtplan zal hier aandacht aan moeten worden besteed, bijvoorbeeld door het gebruik van efficiënte lichtbronnen, intelligente lichtsystemen en dimscenario’s.

Intelligente verlichting
Zwolle heeft een binnenstad met voorzieningen die aansluiten bij de technische ontwikkelingen in de samenleving. Intelligente verlichting kan worden ingezet om de omgeving aantrekkelijker en veiliger te maken en tevens energie te besparen. Het gaat dan niet alleen om licht, maar ook om connectiviteit (o.a. wifi) en veiligheid (o.a. camera’s).

Publiek / private samenwerking
Er kan alleen een aantrekkelijk totaalbeeld worden gerealiseerd als er een goede publiek / private samenwerking is. De gemeente is in de lead en zal investeren in het maken van een Lichtplan en een eerste uitwerking daarvan. Het is echter wel van groot belang om de stad actief te betrekken bij het opstellen van het Lichtplan zodat er voldoende draagvlak is om hier ook daadwerkelijk uitvoering aan te kunnen geven. Daarnaast moet in het Lichtplan aandacht worden besteed aan de mogelijkheden voor private partijen om mee te doen door bijvoorbeeld te investeren in de aanlichting van private panden.

Resultaat project
Het resultaat is een in samenspraak met eigenaren, ondernemers, bewoners en maatschappelijke en culturele instellingen opgesteld Lichtplan. Het Lichtplan bestaat uit:

- Een visie op verlichting: de visie laat zien hoe verlichting invulling kan geven aan de hierboven omschreven ambities en geeft richtlijnen voor alle soorten kunstmatige verlichting. Onderdeel van de visie zijn in ieder geval:
    - De ambities van de gemeente in relatie tot verlichting.
    - Principes van verlichten: lichtkleur, lichtintensiteit, sfeer, referentiebeelden en beperking lichthinder en lichtvervuiling.
    - De strategie om uitvoering te geven aan het Lichtplan. Hierbij moet onder andere aandacht zijn voor technische (on)mogelijkheden zoals functionaliteit, toegepaste materialen, geldende wet- en regelgeving en de wijze waarop kan worden gehandhaafd. Het Lichtplan moet immers wel (technisch) uitvoerbaar zijn.
    - Een voorstel voor afstemming met de betrokken stakeholders (o.a. omwonenden, eigenaren, de monumentencommissie en Flora & Fauna).
    - Beheer en onderhoud.
    - Een fasering. Met het beschikbare budget kan immers alleen een eerste vertaling worden gemaakt van het Lichtplan, maar dit budget is niet toereikend om direct aan alle ambities die zijn omschreven in dit projectplan te kunnen voldoen.
    - Mogelijk dat tijdens deze fase al een keer een proefopstelling wordt gerealiseerd.
- Een ontwerp inclusief uitvoeringsplan: op basis van de visie zal een eerste vertaling worden gemaakt naar een ontwerp en uitvoeringsplan. In het ontwerp en het uitvoeringsplan wordt inzicht gegeven in de realisatie. In de visie komen deze concrete zaken nog niet aan bod. Onderdeel van het ontwerp en het uitvoeringsplan zijn in ieder geval:
    - Voorstel voor objecten en / of gebieden die worden aangelicht in deze eerste fase.
    - Materiaalgebruik.
    - Aansluitingen.
    - Een investeringsraming voor zowel uitvoering als beheer en onderhoud.
    - Een beheer en onderhoudsparagraaf.
    - Een planning.
    - Afstemming met de betrokken stakeholders (o.a. omwonenden, eigenaren, de monumentencommissie en Flora & Fauna).

De lichtvisie zal worden vastgesteld door de Raad en zal als beleidskader fungeren voor nieuwe projecten in de binnenstad, dit geldt voor zowel bouwplannen als projecten in de openbare ruimte. Het ontwerp wordt vastgesteld door het College.

Scope

Inhoudelijk
Het lichtplan beschrijft een door stakeholders gedragen voorstel voor alle soorten kunstmatige verlichting in de binnenstad, het gaat dan om:

- openbare verlichting;
- de aanlichting van onder andere beeldbepalende gebouwen, het sfeervol aanlichten van gevelbeelden op straten en pleinen en het aanlichten van groen en water;
- tijdelijke verlichting, zoals bijvoorbeeld sfeer- en feestverlichting;
- particuliere verlichting, zoals bijvoorbeeld gevelaanlichting, lichtreclame en etalageverlichting.

Geografisch

In figuur 1 is een kaart opgenomen van de scope. De focus van het Lichtplan ligt op de historische kern inclusief de singels. Het lichtontwerp zal zich dan ook in eerste instantie op dit gebied richten. In de visie moet echter wel aandacht zijn voor een goede verbinding met het station (de Spoorzone) en de aanloopstraten (Assendorperstraat, Thomas à Kempisstraat, Schuurmanstraat en Katwolderplein). Verlichting moet zorgen voor een gastvrije entree vanaf het station naar de binnenstad en bezoekers van de aanloopstraten moeten worden verleid om de binnenstad te bezoeken en vice versa. Daarnaast moet in de visie aandacht worden besteed aan een aantal iconen en monumenten die in de schil van de binnenstad zijn gelegen. Vooralsnog is de Spoorzone geen onderdeel van de scope van dit project. Uitbreiding van de scope met de Spoorzone is mogelijk indien hier voldoende middelen voor zijn.

Figuur 1: Scope verlichting

Actoren

In fase 1 is een communicatieplan inclusief een stakeholdersanalyse opgesteld. Dit plan is verder uitgewerkt voor fase 2. Voor fase 2 is een klankbordgroep samengesteld met verschillende stakeholders uit de stad (zie tabel 1). De klankbordgroep adviseert de projectmanager tijdens de uitvoering van fase 2 van het project. Dit betekent dat zij meedenken over de uitvraag naar een ontwerpbureau, de selectie van het ontwerpbureau en het opstellen van het Lichtplan. Ook de stad krijgt de gelegenheid om mee te denken over het Lichtplan. Hiervoor zullen gedurende het proces verschillende avonden worden georganiseerd.

Deelnemers klankbordgroep
Zwolle Fonds
Fundatie
Academiehuis
HCO / Allemaal Zwolle
Vrienden van de Stadskern
Horecaondernemer / Horeca NL

Datum 1 oktober 2018

Actieve ondernemer
Commissie Beeldende Kunst
BBZ
Zwolle Marketing

Tabel 1: deelnemers klankbordgroep

Raakvlakken met andere projecten

Vervangen huidige lichtbronnen door LED-verlichting en vervangen dimsysteem
De huidige lichtbronnen worden naar verwachting eind 2018 door de afdeling Beheer vervangen door LED-verlichting. Ook het huidige dimsysteem wordt vervangen. Deze werkzaamheden maken geen onderdeel uit van dit project. Het nieuwe dimsysteem kan wel worden gebruikt voor eventuele dimscenario's.

Broerenkwartier
Het Broerenkwartier is een (her)ontwikkelingsopgave in de stad. Op dit moment wordt gewerkt aan de transformatie van enkele gebouwen en aan een visie voor de openbare ruimte. Een aantrekkelijke verlichting is hier een onderdeel van.

Grote Kerkplein
De Grote Kerk (Academiehuis) vormt een van de Zwolse prominenten. Er wordt gestart met een verbouwing van delen van de kerk om de nieuwe functie van het Academiehuis te kunnen faciliteren en de functie beter zichtbaar te maken. De centrale positie in de stad en het beeldbepalende karakter van het gebouw dragen in sterke mate bij aan de historische uitstraling van de stad. Transparante entrees moeten bijdragen aan gastvrije uitstraling. Verlichting kan de historische kwaliteit en de zichtbaarheid van het noord- en zuidportaal versterken.

Luttekestraat
Ondernemers ervaren dat de bezoekersaantallen in de straat afnemen. De weerbaarheidsanalyse die is uitgevoerd door BRO als onderdeel van het retailactieplan bevestigt dit. In het rapport van BRO krijgt het deelgebied waar de Luttekestraat onder valt de kwalificatie 'kwetsbaar' en is daarmee een van de zwakkere deelgebieden uit het retailactieplan. Op dit moment wordt samen met ondernemers, pandeigenaren en bewoners een actieplan opgesteld om de Luttekestraat te versterken. Verlichting kan een rol spelen in het versterken van de Luttekestraat door de openbare ruimte aantrekkelijker te maken en te zorgen voor een gastvrije entree vanaf het station.

Wezenlanden Noord
Wezenlanden Noord is een herontwikkelingsopgave in de schil rondom de binnenstad. De Schuurmanstraat is onlosmakelijk verbonden met de opgave. Het doel is om de entree van de binnenstad aan deze zijde te versterken. Verlichting kan een bijdrage leveren aan een aantrekkelijke en gastvrije entree aan deze zijde van de binnenstad.

Spoorzone
De spoorzone is een ontwikkelingsopgave. Een van de doelen is om de verbinding met de binnenstad te versterken. Verlichting kan de verbinding tussen de spoorzone en de binnenstad versterken.

Kunst en cultuur
Verlichting kan ook worden ingezet als kunstuiting of gekoppeld worden aan activiteiten, denk bijvoorbeeld aan autonome lichtkunstprojecten, lichtroutes (zoals 'Trajectum Lumen' in Utrecht) of

lichtfestivals (zoals ‘GLOW’ in Eindhoven). De afdeling Kunst heeft jaarlijks budget beschikbaar voor kunstuitingen en de gemeente heeft de ambitie om te investeren in de promotie van de Zwolse binnenstad. Waar mogelijk zal gezocht worden naar de relatie tussen Kunst en cultuur en het Lichtplan en zal op bestaande budgetten van Kunst en cultuur en promotie worden aangehaakt.

Projecten in de schil
Voor een aantal projecten in de schil van de binnenstad geldt dat verlichting een bijdrage kan leveren aan het project, dit betreft:

- Aanpak Assendorperstraat
- Aanpak Diezerbrink
- Schuttevaerkade: versterken verstedelijking westelijke zijde van de binnenstad. Relatie met Kamperpoort en Kraanbolwerk.
- Burg. Drijbersingel: versterken relatie met gracht.

Randvoorwaarden en beleidskaders

Randvoorwaarden

- Richtlijnen openbare verlichting
- Huidige Openbare Verlichting
- Richtlijnen die gelden voor camerabewaking en veiligheid
- Alle geldende wet- en regelgeving inzake het aanleggen en (veilig en goed) onderhouden van verlichting in de openbare ruimte
- Alle geldende wet- en regelgeving inzake het veilig werken in de openbare ruimte
- Randvoorwaarden vanuit de afdeling Beheer
- Huidige stadsilluminatie in eigendom van de gemeente
- Huidige stadsilluminatie in particulier eigendom
- Verlichtingsplan oude stationsgebouw
- Sfeerverlichting
- Beschermd stadsgezicht
- Flora & Fauna
- APV

Beleidskaders

- Visie Binnenstad 2030 en de Strategische Agenda Binnenstad
- Beeldkwaliteitsplan Binnenstad
- Welstandnota
- Marketingplan Zwolle
- Monumenten
- Mobiliteitsvisie
- Duurzaamheid
- Smart Zwolle

Projectaanpak

Het Lichtplan bestaat uit een lichtvisie en een lichtontwerp en zal worden opgesteld door een ontwerpbureau. Het bureau geven we scope, ambitie, financiële kaders en een planning mee. Daarnaast is een communicatiestrategie inclusief een stakeholdersanalyse opgesteld die richtlijnen geeft voor de communicatie en participaties gedurende de uitvoering van dit project. Na akkoord van de Raad op dit plan van aanpak wordt een offerteuitvraag opgesteld met beoordelingscriteria op basis

waarvan het lichtontwerpbureau wordt geselecteerd die het Lichtplan samen met de gemeente en de stad gaat maken.

Het proces is verdeeld in vier fasen en vervolgens in verschillende stappen. Fase 1 is reeds afgerond. Dit plan van aanpak focust op de uitvoering van fase 2 en fase 3. Fase 4 is globaal beschreven en worden nader uitgewerkt in het plan van aanpak dat aan het einde van fase 3 wordt voorgelegd aan de Raad.

Fase 1: Opstellen Plan van aanpak – *afgerond*

- Project Start Up
- Projectplan en communicatieplan fase 1
- Schouw met projectteam
- Klankbordgroep samenstellen
- Marktconsultatie lichtontwerpbureaus
- Ambities Lichtplan formuleren
- Plan van aanpak opstellen
- Plan van aanpak bespreken met klankbordgroep

Fase 2: Selectie ontwerpbureau Lichtplan

Stap 1: Offerteuitvraag meervoudig onderhandse aanbesteding Lichtplan
Offerteuitvraag Lichtplan opstellen met projectteam en klankbordgroep inclusief beoordelingscriteria. Ook de afdeling Inkoop wordt hier actief bij betrokken.

Stap 2: Beoordeling en opdrachtverstrekking
Er zijn vier ontwerpbureaus geselecteerd die meedingen naar het maken van het Lichtplan. Deze vier bureaus zijn in fase 1 uitgenodigd voor een marktconsultatie. In fase 2 zullen we hen vragen om een offerte inclusief plan van aanpak in te dienen voor het maken van de visie en een ontwerp. De bureaus krijgen de kans om hun plan van aanpak te pitchen. De offertes worden beoordeeld op kwaliteit (plan van aanpak) en kwantiteit (prijs) door een vertegenwoordiging van het projectteam en de klankbordgroep. Daarna wordt opdracht verstrekt aan het winnende bureau.

Fase 3: Opstellen Lichtplan

Stap 3: Project Follow Up
Project Follow Up organiseren met het geselecteerde Lichtbureau. Op basis van deze bijeenkomst zullen dit projectplan en het communicatieplan waar nodig worden geactualiseerd en aangevuld.

Stap 4: Opstellen lichtvisie
Het ontwerpbureau maakt eerst een lichtvisie alvorens wordt gestart met een lichtontwerp. Het opstellen van deze visie doet het bureau samen met de klankbordgroep en de stad. Het communicatieplan beschrijft hoe dit traject wordt vormgegeven.

Stap 5: Lichtvisie laten vaststellen door College en Raad
De lichtvisie zal worden vastgesteld door de Raad en zal als beleidskader fungeren voor nieuwe projecten in de binnenstad, dit geldt voor zowel bouwplannen als projecten in de openbare ruimte.

Stap 6: Opstellen lichtontwerp
Indien het ontwerpbureau de lichtvisie naar tevredenheid heeft opgeleverd wordt opdracht verstrekt voor het uitwerken van de lichtvisie in een lichtontwerp. In het ontwerp worden de concepten uit de lichtvisie vertaald naar een eerste voorstel voor een concrete vormgeving en materialisatie van typen verlichting en producten. Daarnaast wordt een investeringsraming en een beheer en onderhoudsparagraaf opgesteld. Ook voor deze stap geldt dat de wijze waarop de stad hierbij wordt betrokken is uitgewerkt in het communicatieplan.

Stap 7: Lichtontwerp laten vaststellen door College en Raad
Het ontwerp inclusief de investeringsraming en de beheer- en onderhoudsparagraaf wordt vastgesteld door College en Raad.

Fase 4: Uitvoeren Lichtplan

Stap 8: Realisatie eerste deel Lichtplan
In de realisatiefase zal een eerste vertaling van het Lichtplan worden gemaakt.

Eventueel stap 9: Uitrol Lichtplan
Het is wenselijk om van 2020 tot 2030 jaarlijks een bedrag beschikbaar te stellen om het Lichtplan verder uit te rollen. Dit kan door bijvoorbeeld het aanlichten van een of meerdere extra objecten of door een investering in verlichting bij de uitvoering van projecten in de openbare ruimte. In deze fase wordt hier nog geen budget voor gevraagd bij College en Raad.

Planning

Fase 2: Selectie ontwerpbureau Lichtplan	
Offerteuitvraag Lichtplan gereed	Oktober 2018
Beoordeling en opdrachtverstrekking	November 2018
Fase 3: Opstellen Lichtplan	
Project Follow Up	Dec 2018
Opstellen lichtvisie	Jan – Mei 2019
Lichtvisie laten vaststellen door College en Raad	Juni 2019
Opstellen lichtontwerp	Juni – Sept 2019
Lichtontwerp laten vaststellen door College en Raad	Sept / Okt 2019
Fase 4: Uitvoeren Lichtplan	
Uitvoering eerste deel Lichtplan	Eind 2019 / Begin 2020
Uitrol Lichtplan	2020 - 2030

Geld

Budget
In de begroting 2019 is voor het Lichtplan een structureel budget beschikbaar voor dekking van de kapitaallasten van €60.000. Daarnaast is er structureel €30.000 beschikbaar voor dekking van de kapitaallasten van de sfeerverlichting. De sfeerverlichting is gerealiseerd en reeds gedekt uit de

Binnenstadsgelden. Het college en de Raad zal worden gevraagd om deze middelen voor de sfeerverlichting ook in te zetten voor het uitvoeren van het Lichtplan.

Stadsilluminatie wordt in 10 tot 15 jaar afgeschreven. Dit betekent dat met een structureel budget van €90.000 voor dekking kapitaallasten voor een bedrag tussen €800.000 en €1.137.000 kan worden geïnvesteerd. Het opstellen van het plan van aanpak heeft circa € 40.000 gekost. Deze kosten worden gedekt vanuit structurele budgetten van de Binnenstad. Voor de volgende fasen van het project is €140.000 voor proceskosten benodigd (excl. fase 1, inclusief kosten ontwerpbureau en onvoorzien). Voor de uitvoering is dan tussen €660.000 en €997.000 beschikbaar (incl. budget sfeerverlichting, zie beslispunt 4). Dit bedrag voor uitvoering zal als uitgangspunt worden meegegeven aan het ontwerpbureau. Het lichtontwerp inclusief investeringsraming zal naar verwachting in het najaar van 2019 ter besluitvorming aan de Raad worden voorgelegd. Er is op dit moment nog geen geld gereserveerd voor de beheerkosten. Bij het te nemen besluit in het najaar van 2019 zal met de beheerskosten rekening worden gehouden. Deze beheerkosten zullen t.z.t. in de meerjarenbegroting worden opgenomen.

Budget in relatie tot ambitie
Het aanlichten van een gemiddeld monument kost naar schatting € 60.000. Dit betekent dat met het beschikbare budget een eerste vertaling kan worden gemaakt van het Lichtplan, maar dat dit budget niet toereikend is om direct aan alle ambities die zijn omschreven in dit projectplan te kunnen voldoen. Om het Lichtplan volledig uit te kunnen rollen en invulling te geven aan de ambities van de gemeente is extra geld nodig. Dit kan bijvoorbeeld door de komende jaren (bv 10 jaar) budget beschikbaar te stellen voor het aanlichten van extra objecten of door een extra investering in verlichting bij de uitvoering van projecten in de openbare ruimte. Steden zoals Gent (jaarlijks budget voor verlichting) en Den Haag (stelt per project geld beschikbaar voor verlichting) werken met deze constructie. Dit zou in de toekomst ook een optie voor Zwolle kunnen zijn. Daarnaast zijn ook afspraken over co-financiering met ondernemers en pandeigenaren.

Datum 1 oktober 2018

Bijlage 2: Ambities Lichtplan

Gastvrije binnenstad

Singelstructuur
Kenmerkend voor Zwolle is de gave singelstructuur rondom de binnenstad. De restanten van de vestingwerken zijn na het opheffen van de vestingwet grotendeels landschappelijk ingericht waar het flaneren, met uitzicht over de landerijen, centraal stond. Diverse opgaven, waaronder het inpassen van een busbaan, waren de aanleiding om aandacht te vestigen op het herstellen en vervolmaken van de historische stadswandeling.

De singelstructuur met groene bolwerken vormen het boegbeeld van de historische binnenstad, dragen bij aan de natuurwaarde en vormen een aangename groene verblijfsruimte in de over het algemeen verharde binnenstad.

Gastvrije entrees
Vanaf 2003 is met het vaststellen van het eerste ontwikkelingsprogramma binnenstad gestart met het autoluw maken en structureel verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit in de binnenstad. Bij het tweede ontwikkelingsprogramma kwam het besef dat de entrees van grote invloed zijn op de gewenste gastvrije uitstraling van onze binnenstad.

De aanloopstraten en bruggen vormen bij uitstek de plekken waar de gastvrije entrees van de binnenstad gestalte krijgen. Behalve aantrekkelijke entrees zijn het ook de verbindingen tussen de binnenstad en de omliggende wijken.

Radiale structuurlijnen
De routing door de historische binnenstad is niet voor elke bezoeker gemakkelijk vindbaar. Ondanks dat de hoofdzakelijk radiale structuurlijnen bijna altijd eindigen bij de Grote Kerk. Om gemakkelijk de weg te vinden zijn sterke oriëntatiepunten, voldoende informatie en een heldere route van belang. Pleinen, monumentale gebouwen of iconen in de stad vormen oriëntatiepunten in de ruimtelijke structuur.

Datum 1 oktober 2018

Historie van Zwolle

Ruimtelijke ontstaansgeschiedenis
In de themakaart is de historische loop van de Grote en de Kleine Aa weergegeven, de singelstructuur met het hoornwerk, de loop van de stadsmuur, belangrijke monumentale gebouwen en de eerste routes.

Het verhaal van Zwolle
Zwolle is een dynamische Hanzestad waar je het contrast tussen oud en nieuw terugziet; zowel de oude historische binnenstad als de nieuwe 'vibe'. Dit vertaalt zich in gebouwen zoals bijvoorbeeld de Fundatie (historisch gebouw in combinatie met de nieuwe opbouw). De ambitie is om dit verhaal van Zwolle (dynamische Hanzestad en het contrast tussen oud en nieuw) zichtbaar te maken in de stad. Het Lichtplan kan hiervoor worden ingezet door historische gebouwen op een vernieuwende manier aan te lichten.

Drie thema's
Er zijn drie thema's te onderscheiden die onlosmakelijk zijn verbonden met de geschiedenis van Zwolle, dit zijn Hanzestad, Moderne Devotie en Democratie.

Hanzestad
Zwolle heeft zijn ontwikkeling vooral te danken aan de handel die door de gunstige verbindingen over water en over de gunstig gelegen wegen kon plaatsvinden. Zo had de stad lange tijd de monopolypositie in de handel van zandsteen. Door de gunstige ligging was Zwolle ook een belangrijk centrum voor de ossenhandel. Belangrijk voor de handel waren de pleinen zoals de Ossenmarkt, De Grote Markt, de Nieuwe Markt en de Melkmarkt.

Moderne Devotie
Zwolle is de stad van de Moderne Devotie. Thomas a Kempis en Joan Cele waren onder andere in Zwolle actief. Gebouwen die hier nog aan herinneren zijn de Onze Lieve Vrouwe basiliek aan de Ossenmarkt met het graf van Thomas a Kempis en de gebouwen van het Fraterhuis (Blijmarkt 21, Papenstraat 3-9. Praubstraat 14 en 16, Praubstraat 17). Verder komt het rijke devote leven van de Zwollenaren tot uiting in de kerken, kloosters en Gasthuizen in de stad (Dominicanenklooster, Broerenklooster met Librije, Grote Kerk, Waalse kerk, Bethlehemkerk, Pestengasthuis en Heilige Geest Gasthuis).

Democratie
Johan Rudolph Thorbecke is in 1798 geboren in Zwolle. Hij is de geschiedenisboeken in gegaan als de liberale staatsman, die vanwege zijn voorzitterschap van de Grondwetscommissie in 1848 de grondlegger van onze parlementaire democratie genoemd kan worden. Het geboortehuis van Thorbecke staat aan de

Datum 1 oktober 2018

Thorbeckegracht 11. Ook de Statenzaal en het Gouverneursgebouw aan de Diezerstraat 80 herinneren aan het democratisch bestuur.

Datum 1 oktober 2018

Sfeergebieden

Veel steden zijn bezig met gebiedsprofilering. De tijd van de winkelier die zijn winkel van achter de toonbank bestierde ligt al lange tijd achter ons. De uitstraling van de straat, de verschillende winkels die elkaar versterken of een stap verder: gebiedsprofilering, krijgt steeds meer vorm. De negen straatjes in Amsterdam wordt veelvuldig als voorbeeld aangehaald.

In Zwolle zijn thema's als avondstad, winkelopeningstijden en gebiedsprofilering onderwerp van gesprek. Een eerste schets is hier opgenomen. Een indeling waar grenzen niet hard zijn, gebieden elkaar overlappen en getracht wordt om de verbinding tussen binnenstad en schil te versterken.

Waterstad

Aan de noordzijde is de belangrijke rol van het water in de ontstaansgeschiedenis van de stad op allerlei plekken zichtbaar. Kades, pakhuizen, groene oevers, hoogteverschillen en natuurlijk zichtlijnen op het water vormen thema's die hier veelvuldig voorkomen. Met name de realisatie/herinrichting van aanlegvoorzieningen en kades is momenteel onderwerp van studie. Het gebied kent een grote mate van menging van woonfunctie, cultuur en winkels in aanloopstraten.

Kerngebied

Het belangrijkste winkelgebied met de grootste winkelconcerns bevindt zich hoofdzakelijk op de oost west gerichte structuur door de stad. De belangrijkste bezoekersstroom vindt hier plaats. Retail en horeca zijn dominant in dit gebied.

Statige stadsentree

Aan de zuidzijde is een gebied met de naam 'Statige Stadsentree' aangegeven. Het gebied binnen de gracht onderscheid zich ten opzichte van het kerngebied door de rijke verzameling aan unieke, zelfstandige winkels. De invloed van cultuur in de vorm van museum, theater, filmhuis, atelierruimte en galerie is nadrukkelijk aanwezig. Ook de routing van het station door het gebied heeft veel invloed in het gebied. Het lommerrijke karakter van de singelstructuur en de laan naar het station hebben veel invloed op de verschijningsvorm van het gebied. Omdat de verbinding tussen binnenstad en het omliggend gebied hier zo nadrukkelijk van invloed is op het functioneren van het gebied is de vlek bewust aan weerszijden van de stadsgracht gesitueerd. Het gebied kent een grote mix aan functies zoals wonen, detailhandel, hotels, horeca, musea, bibliotheek, filmhuis en theater.

Zwolle

Jaargang	2018
Kenmerk	41760
Onderwerp	Lichtplan Binnenstad (plan van aanpak)

De raad van de gemeente Zwolle;

Gelezen het voorstel van burgemeesters en wethouders, d.d. 18-09-2018

besluit:

Aldus besloten in de openbare vergadering van 29 oktober 2018,

de voorzitter,

de griffier,